

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2019-10-09
Stockholm

Mål nr
M 12278-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, mellandom 2018-12-06 i mål nr M 6074-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

SSM Bygg & Fastighets Aktiebolag, 556529-3650
Box 517
101 30 Stockholm

Ombud: Advokaterna JK, AL och LJ

Motpart

RFP Alfa AB i likvidation, 556280-6108
c/o Advokatfirman Carler KB
Box 7557
103 93 Stockholm

Ombud: Advokaterna VM och DÅ

SAKEN

Fråga om preklusion

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen fastställer mark- och miljödomstolens domslut.

Frågan om rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen ska prövas av mark- och miljödomstolen i samband med målet efter dess återupptagande.

Dok.Id 1524632

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

BAKGRUND

Bostadsrättsföreningen Bromma Tracks (fortsättningsvis föreningen) väckte talan vid mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt och yrkade att RFP Alfa AB i likvidation (RFP Alfa) skulle förpliktas att till föreningen betala 9 627 752 kr jämte viss ränta avseende kostnad för saneringsåtgärder på fastigheten XXX i Bromma som föreningen låtit utföra. Enligt föreningen hade RFP Alfa, som tidigare verksamhetsutövare på fastigheten, i samband med rivnings- och utfyllnadsarbeten under åren 2001–2002 bidragit till föroreningar på fastigheten och ansvarade därför för saneringskostnaderna. RFP Alfa bestred käromålet och gjorde i första hand gällande att föreningens påstådda fordran var prekluderad enligt 6 § lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer (kallelselagen). RFP Alfa bestred vidare dels att bolaget utfört något arbete på en viss närmare angiven del av fastigheten, dels att bolaget orsakat eller bidragit till föroreningar i samband med rivnings- och utfyllnadsarbeten på övriga delar av fastigheten. Slutligen gjorde RFP Alfa gällande att bolagets ansvar, för det fall domstolen skulle finna att bolaget bidragit till föroreningarna, skulle jämkas.

Mark- och miljödomstolen beslutade att i mellandom pröva frågan om föreningen förlorat rätten att kräva ut den i målet aktuella fordringen enligt 6 § kallelselagen eller inte.

Under handläggningen av målet i Mark- och miljööverdomstolen har föreningen överlåtit sin fordran på RFP Alfa till SSM Bygg & Fastighets Aktiebolag (SSM Bygg), som också övertagit föreningens talan i målet.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

SSM Bygg har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa att SSM Bygg inte har förlorat rätten att kräva ut den i målet aktuella fordringen enligt 6 § kallelselagen.

RFP Alfa har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har hållit huvudförhandling. Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i mark- och miljödomstolen. RFP Alfa har gjort gällande att föreningen inte har haft någon kostnad för den sanering som genomförts och begärt att Mark- och miljööverdomstolen inledningsvis ska pröva om det överhuvudtaget finns någon fordran.

Parterna har lagt fram samma utredning här som i mark- och miljödomstolen.

Rättsliga utgångspunkter

SSM Bygg har åberopat bestämmelserna i 2 kap. 8 § och 10 kap. 6 § miljöbalken till stöd för yrkandet om ersättning för saneringskostnader.

I den allmänna hänsynsregeln i 2 kap. 8 § miljöbalken föreskrivs bl.a. att alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. Avsikten är att ge uttryck för principen att förorenaren betalar (polluter pays principle).

I 10 kap. miljöbalken finns regler om ansvar för avhjälpande av miljöskador. Reglerna i kapitlet ändrades genom lagstiftning 2007, som avsåg att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador. Av övergångsbestämmelserna framgår att den äldre lydelsen av bestämmelserna i kapitlet ska tillämpas i målet.

I 10 kap. 6 § miljöbalken i lydelsen före den 1 augusti 2007 behandlas ansvarsfördelningen när flera verksamhetsutövare är ansvariga för efterbehandling. Enligt huvudregeln i första stycket är ansvaret solidariskt. I paragrafens andra stycke anges att

vad de solidariskt ansvariga har betalat ska fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till den omfattning i vilken var och en har medverkat till föroreningen och till omständigheterna i övrigt.

Ansvar för efterbehandling gäller i förhållande till det allmänna och kan bara utkrävas av tillsynsmyndigheten (se Bengtsson, Speciell fastighetsrätt, 12 uppl. 2018, s. 231). Den som hålls ansvarig kan sedan enligt 10 kap. 6 § andra stycket miljöbalken ibland kräva tillbaka kostnaden av andra ansvariga.

RFP Alfas invändning om att föreningen inte har haft någon kostnad för sanering

Invändningen om att föreningen inte har haft någon kostnad för den genomförda saneringen får anses falla utanför mellandomstemat och den har inte prövats av mark- och miljödomstolen genom den nu överklagade mellandomen. Mark- och miljööverdomstolen är mot denna bakgrund förhindrad att nu pröva invändningen.

Omfattas SSM Byggs regresskrav av reglerna om preklusion?

SSM Bygg har gjort gällande att bestämmelsen om preklusion i 6 § kallelselagen inte är tillämplig på fordringen i målet och hänvisat till 10 kap. 8 § miljöbalken, dvs. 10 kap. 4 § andra stycket miljöbalken i lydelsen före den 1 augusti 2007. I bestämmelsen anges att preskriptionslagen (1981:130) inte är tillämplig på efterbehandlingsansvar. Enligt SSM Bygg ska bestämmelsen tillämpas analogt vid preklusion, så att inte heller 6 § kallelselagen är tillämplig.

Bestämmelsen i 10 kap. 4 § andra stycket miljöbalken gäller efterbehandlingsansvaret i förhållande till det allmänna. I detta mål har SSM Bygg inte påstått att tillsynsmyndigheten har utkrävt något efterbehandlingsansvar av föreningen. SSM Bygg för talan om ersättning för kostnader för en sanering som föreningen själv har låtit utföra och det är alltså, som mark- och miljödomstolen också har framhållit, fråga om en ekonomisk tvist mellan två enskilda. En sådan fordran får enligt Mark- och miljööverdomstolen anses falla utanför undantaget i den angivna bestämmelsen och den kan då preskriberas (se Bengtsson, Miljöbalkens återverkningar, s. 163). Redan

med hänsyn till detta saknas skäl att tillämpa bestämmelsen analogt så att fordringen inte skulle kunna prekluderas enligt kallelselagen.

Mark- och miljööverdomstolen drar liksom mark- och miljödomstolen slutsatsen att SSM Byggs regresskrav omfattas av reglerna om preklusion.

Hade RFP Alfa kännedom om fordringen före anmälningstidens utgång?

Sedan RFP Alfa gått i likvidation genomfördes ett förfarande om kallelse på okända borgenärer. Det är ostridigt mellan parterna att föreningen inte var upptagen i RFP Alfas förteckning över kända borgenärer och att fordringen inte anmäldes till likvidatorn inom kallelsefristen. Under sådana omständigheter förlorar en borgenär enligt 6 § kallelselagen rätten att kräva ut fordringen, om han inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Gäldenären ska således ha haft faktisk kännedom om fordringens existens. Som mark- och miljödomstolen har redovisat har Högsta domstolen i rättsfallet NJA 2016 s. 981 utvecklat vad kravet på kännedom innebär.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att det som SSM Bygg har åberopat inte visar – vare sig enskilt eller tillsammans – att någon behörig företrädare för RFP Alfa, innan anmälningstiden gick ut, kände till den fordran som SSM Bygg påstår sig ha. SSM Bygg har därmed inte visat att fordringen var känd för RFP Alfa under förfarandet med kallelse på okända borgenärer.

Sammanfattande slutsats

Mark- och miljööverdomstolen finner liksom mark- och miljödomstolen att SSM Bygg har förlorat rätten att kräva ut fordringen av RFP Alfa.

Rättegångskostnader

Frågan om skyldighet för part att utge ersättning för motparts rättegångskostnad bör prövas av mark- och miljödomstolen efter målets återupptagande.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B
Överklagande senast den 6 november 2019

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Ingrid Åhman, referent, och Ralf Järtelius samt tf. hovrättsassessorn Annika Grönlund.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM (MELLANDOM)
2018-12-06
meddelad i
Nacka

PARTER

Kärande

Bostadsrättsföreningen Bromma Tracks
Kungsgatan 57 A
111 22 Stockholm

Ombud: Advokat JK och jur. kand. EE

Svarande

RFP Alfa AB i likvidation
Box 55938
102 16 Stockholm

Ombud: Advokat VM och jur.kand. DÅ

SAKEN

Ersättning för efterbehandlingskostnader på fastigheten XXX; nu fråga om preklusion enligt lagen om kallelse på okända borgenärer

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förklarar att Bostadsrättsföreningen Bromma Tracks har förlorat rätten att kräva ut den i målet aktuella fordringen enligt 6 § lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.

Målet i övrigt ska vila till dess denna dom har vunnit laga kraft.

BAKGRUND M.M.

Brf Bromma Tracks (föreningen) har väckt talan mot RFP Alfa AB (RFP Alfa) i likvidation om regresskrav för efterbehandlingskostnader enligt 10 kap. miljöbalken och anfört bl.a. följande. Fastigheten XXX är belägen i Bromma. Fastigheten ägdes tidigare av Stockholms kommun och där bedrevs mejeriverksamhet av tomträttshavaren Arla. Den 1 april 2001 överlät kommunen fastigheten till Linneduken KB. Syftet med förvärvet var att genom RFP Alfa genomföra exploatering av fastigheten. Under perioden den 20 december 2001 till den 30 augusti 2002 lät RFP Alfa utföra rivnings- och utfyllnadsarbeten på fastigheten. Resultatet av arbetet blev inte att fastigheten blev sanerad. Istället blev den ytterligare förorenad. Efter ett antal andra överlåtelser förvärvade föreningen fastigheten den 22 december 2014. Föreningen har under våren och sommaren 2015 låtit utföra saneringsåtgärder på fastigheten. RFP Alfa har genom sin tidigare verksamhet på fastigheten orsakat föroreningen på densamma och är därmed solidariskt med föreningen ansvarigt för avhjälpande av föroreningen. Det belopp som föreningen regressvis begär av RFP Alfa uppgår till 9 627 752 kr jämte ränta.

RFP Alfa har bestritt käromålet och invänt bl.a. följande. Bolagsstämman i RFP Alfa beslutade den 26 januari 2015 att bolaget skulle gå i likvidation. Likvidatorn ansökte om kallelse på okända borgenärer. Anmälningstiden gick ut den 12 augusti 2015. Den fordran som föreningen gör gällande har inte anmälts och RFP Alfa har inte heller känt till fordringen före anmälningstidens utgång. Enligt 6 § lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer förlorar en borgenär som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som underlåter att anmäla sin fordran inom föreskriven tid rätten att kräva ut fordringen, om borgenären inte visar att gäldenären har känt till den före anmälningstidens utgång. Fordringen är alltså prekluderad enligt nämnda lag.

Vid sammanträde för muntlig förberedelse har beslutats att pröva preklusionsfrågan i mellandom med följande tema: *”frågan om föreningen förlorat rätten att kräva ut den i målet aktuella fordringen enligt 6 § lagen om kallelse på okända borgenärer eller inte”*.

Det är ostridigt att föreningen inte har anmält fordringen inom den föreskrivna tiden. Föreningen har gjort gällande att RFP Alfa känt till fordringen före anmälningstidens utgång. Föreningen har också gjort gällande att regresskrav enligt 10 kap. miljöbalken inte överhuvudtaget kan bli föremål för preklusion enligt lagen om kallelse på okända borgenärer. Dessa frågor är tvistiga och prövas genom denna mellandom.

VAD PARTERNA ANFÖRT I MELLANDOMSFRÅGORNA

Parterna har sammanfattningsvis anfört följande i de frågor som ska prövas.

Föreningen

Frågan om regresskrav enligt 10 kap. miljöbalken kan bli föremål för preklusion
Svea hovrätt har i ett beslut den 27 februari 2018 (ärende nr ÖÄ 10867-17) prövat frågan om regresskrav enligt 10 kap. 4 och 6 §§ miljöbalken prekluderats genom ett kallelseförfarande avseende okända borgenärer inom ramen för likvidation och då slutit sig till att det av 10 kap. 8 § miljöbalken följer att sådana krav inte kan bli föremål för preklusion. Enligt nämnda bestämmelse är preskriptionslagen (1981:130) inte tillämplig på ansvar enligt 2-7 §§ samma kapitel.

Frågan om RFP Alfa känt till fordringen före anmälningstidens utgång
PA var styrelseledamot i RFP Alfa både vid tidpunkten för utförandet av rivnings- och utfyllnadsarbetena på fastigheten och när bolagsstämman den 26 januari 2015 fattade beslut om att RFP Alfa skulle träda i frivillig likvidation. När RFP Alfa vidtog rivnings- och utfyllnadsarbetena var det genom en utredning av Golder Associates daterad den 20 december 2001 känt för PA att det fanns PAH-föreningar i fyllnadsmassorna. PA har således känt till att RFP Alfa vidtagit rivnings- och utfyllnadsarbeten på en förorenad fastighet och att förorenade massor spridits ut på fastigheten och lämnats kvar. Trots detta har rivnings- och utfyllnadsarbetena skett utan någon anmälan eller ansökan om tillstånd vid tillsynsmyndigheten.

Det verksamhetsutövaransvar som utlösts innebär bl.a. ett ansvar för att ersätta hela eller del av den saneringskostnad som någon annan verksamhetsutövare haft för att avhjälpa föroreningen. PA har såsom styrelseledamot i RFP Alfa haft kännedom om de krav från det offentliga som verksamhetsutövaransvaret innebär för en ny fastighetsägare eller brukare av en fastighet. Genom PA kännedom om detta har det således varit känt för RFP Alfa att det funnits en latent skuld för framtida saneringskostnader och föreningens fordran har därför inte prekluderats.

PA har även i sin roll som styrelseledamot i Granen Exploateringsfastigheter Holding I AB fått kännedom om att RFP Alfas verksamhetsutövaransvar skulle kunna aktualiseras. Detta genom att SSM Hold D AB med anledning av föroreningen och den väsentliga fördyringen av saneringskostnaden den 19 februari 2015 har reklamerat bolagets köp av XXX. Vidare har SSM Hold genom e-postmeddelande den 14 juli 2015 meddelat Granen Exploateringsfastigheter Holding att en regresstalan mot Granen Fastighetsutveckling AB kan bli aktuell.

Föreningen bestrider inte att advokaten ML, till vilken reklamationen och e-postmeddelandet skickats, saknat behörighet att ta emot information för RFP Alfas räkning. Bestridande sker inte heller rörande PA behörighet att ta emot information för RFP Alfas räkning, men föreningen utgår från att den information som ML och PA mottagit har förts vidare till behörig företrädare.

Ovan angivna reklamationer jämte underlåtelsen att lämna in anmälan till tillsynsmyndighet, har skett före kallelsetidens utgång och innebär att den fordran som föreningen nu gör gällande varit känd för RFP Alfa.

Vid SSM Holds förvärv av XXX uppgavs att det fanns en mindre förorening på fastigheten som härrörde från Arlas verksamhet samt att den

verksamheten bedrivits på den ursprungliga delen av fastigheten. Det var också i detta sammanhang som Golder Associates rapport presenterades för SSM. Eftersom RFP Alfa haft vetskap om föreningen på tidigare XXY och att den härrörde från Arlas verksamhet samt att den verksamheten bedrivits på den ursprungliga delen av fastigheten, måste RFP Alfa ha insett att även den delen av fastigheten var förenad.

RFP Alfa

Frågan om regresskrav enligt 10 kap. miljöbalken kan bli föremål för preklusion
Svea hovrätts uttalande i det ärende som föreningen hänvisat till är felaktigt. Det saknas helt motivering och hänvisning till någon rättskälla bakom hovrättens ställningstagande. Frågan om preklusion av regressfordringar enligt 10 kap. miljöbalken var inte föremål för prövning i ärendet, utan saken gällde entledigande av likvidator.

Det krävs mycket starka skäl för att utsträcka innebörden av 10 kap. 8 § miljöbalken till att även avse preklusion enligt lagen om kallelse på okända borgenärer. Sådana skäl föreligger inte. Syftena bakom preskription enligt preskriptionslagen och preklusion enligt lagen om kallelse på okända borgenärer är inte desamma.

Frågan om RFP Alfa känt till fordringen före anmälningstidens utgång

Såvitt avser Golder Associates miljötekniska utredning avser denna XXY, som vid tidpunkten för utredningen ägdes av Stockholms stad (som är angiven beställare av undersökningen). Stockholms stad ägde XXY fram till 2013 då fastigheten genom fastighetsreglering avregistrerades och sammanlades med bl.a. XXX. RFP Alfa har inte utfört några rivnings- eller utfyllnadsarbeten på XXY. Golders utredning avser alltså en fastighet på vilken RFP Alfa inte har utfört någon verksamhet. Det kan inte vitsordas att det varit samma fyllnadsmassor som funnits på XXY som fanns på den ursprungliga delen av XXX. Det kan inte vitsordas att PA känt till innehållet i Golders rapport.

Såvitt avser påståendet att RFP Alfa har fått kännedom om föreningens fordran genom reklamationen den 19 februari 2015 kan konstateras att reklamationen avsåg SSM Hold D AB:s köp av aktier i XXX AB från Granen Exploateringsfastigheter Holding I AB. Reklamationen grundades på garantibrister, med hänvisning till att SSM funnit att kostnaderna för sanering av fastigheten var högre än vad som angetts i Golders utredning. Reklamationen sändes till Granen Holdings styrelseledamot PA med kopia till bolagets juridiska ombud ML har aldrig varit juridiskt ombud för RFP Alfa och har således inte haft möjlighet att ta emot information för RFP Alfas räkning.

PA var inte längre behörig ställföreträdare för RFP Alfa när reklamationen skickades utan det var likvidatorn MJ.

Vad gäller meddelandet den 14 juli 2015 har det skickats till Granen Holdings juridiska ombud ML. Som nämnts har ML aldrig varit ombud för RFP Alfa. Han har heller inte varit ombud för något bolag med firma "Granen Fastighetsutveckling AB", vilket är det subjekt som SSM i meddelandet den 14 juli 2015 påstår sig utreda ansvaret för ifråga om föreningar på fastigheten. RFP Alfa har sedan flera år tillbaka inte hetat "Granen Fastighetsutveckling AB". Ett annat bolag i koncernen har den firman.

Varken reklamationen den 19 februari 2015 eller meddelandet den 14 juli 2015 har vidarebefordrats till likvidatorn och det har inte heller funnits skyldighet för PA eller ML att göra så. Även om reklamationen och meddelandet hade skickats till en behörig person hade de inte varit tillräckliga för att visa att RFP Alfa kände till den aktuella fordringen vid anmälningstidens utgång.

PA var styrelseledamot i RFP Alfa fram till dess att bolaget gick i likvidation. Hans roll i bolaget var emellertid begränsad. Han hade ett mycket stort antal andra uppdrag i koncernen. Han var aldrig involverad i det praktiska arbetet, utan överlät detta till sina medarbetare och rådgivare. Detta gör bl.a. att han inte hade kännedom om i vilken omfattning arbetena åren 2001-2002 utfördes på fastigheten.

Det förnekas att PA eller RFP Alfa haft kännedom om en latent skuld till följd av arbetena på fastigheten under åren 2001-2002. Men även om det kan visas att det funnits sådan kännedom, så gör detta inte att PA eller RFP

Alfa har haft kännedom om den fordran som föreningen nu påstår sig inneha. För att en fordran ska anses ha uppkommit krävs att det finns ett fordringsförhållande mellan gäldenär respektive borgenär. Ett regressanspråk uppkommer först genom att fordringshavaren har haft en kostnad på vilket anspråket grundas. I det aktuella fallet har kostnaderna, vilka utgör grunden för det framförda regressanspråket, uppkommit först i mars år 2015 när saneringsarbeten gjordes på fastigheten. Dessförinnan har ingen regressfordran uppkommit. Därtill har fakturorna för saneringsarbetena ställts ut på bolaget SSM Bygg & Fastighet AB. Utifrån det material som getts in i målet, har föreningen således inte haft några kostnader. Åtminstone har inga kostnader, som skulle kunna ligga till grund för något regressanspråk, uppkommit före mars år 2015. Det har inte varit möjligt för PA att ha kännedom om fordran innan den kan ha uppkommit i mars 2015.

UTREDNING

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling.

Vid förhandlingen har på föreningens begäran hållits sakkunnigförhör med miljökonsulten ÅE samt vittnesförhör med miljökonsulterna VS och AA.

På RFP Alfas begäran har hållits vittnesförhör med tidigare styrelseordföranden i bolaget, PA.

Parterna har åberopat omfattande skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Frågan om regresskravet kan bli föremål för preklusion

Lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer är enligt sin ordalydelse tillämplig på alla slags fordringar (jfr. rättsfallet NJA 2014 s. 114, som handlade om skattefordringar). Lagen gör alltså inte i sig undantag för fordringar enligt 10 kap. miljöbalken.

Enligt 10 kap. 8 § miljöbalken är preskriptionslagen (1981:130) inte tillämplig på ansvar enligt 2-7 §§ samma kapitel. Av övergångsbestämmelserna till paragrafen i dess nuvarande lydelse framgår att äldre bestämmelser fortfarande gäller i fråga om miljöskador som orsakats av utsläpp, händelser eller tillbud som har ägt rum före den 1 augusti 2007, eller som ägt rum senare men härrör från verksamhet eller åtgärd som avslutats före den 1 augusti 2007. Motsvarande bestämmelse fanns tidigare i 10 kap. 4 § andra stycket miljöbalken och angav att preskriptionslagen (1981:130) inte är tillämplig på efterbehandlingsansvar.

Av såväl nuvarande som tidigare gällande lagtext framgår alltså uttryckligen att *preskriptionslagen* inte är tillämplig. För det fall lagstiftarens avsikt hade varit att även *lagen om kallelse på okända borgenärer* skulle undantas från tillämpning borde det ha framgått av lagtexten. Lagstiftarens underlåtenhet att ange detta kan inte antas bero på någon form av förbiseende, särskilt med tanke på de två lagarnas nära samband. Slutsatsen måste alltså bli att lagstiftarens avsikt har varit att *lagen om kallelse på okända borgenärer* är tillämplig.

Det saknas även sakliga skäl att utsträcka omfattningen av nämnda bestämmelse till att utöver preskriptionslagen också avse *lagen om kallelse på okända borgenärer*. De två lagarna har olika ändamål och funktion. Den främsta grunden till *lagen om kallelse på okända borgenärer* är intresset av en ordnad avveckling av bolag m.m., ett intresse som inte gör sig gällande på samma sätt vad avser preskriptionslagen. Vidare framgår av den tidigare lydelsen av bestämmelsen att den tar sikte på efterbehandlingsansvar. Motivet är att en från miljösynpunkt angelägen

efterbehandling, som ofta aktualiseras först lång tid efter det att skadan har orsakats, inte ska förhindras av preskriptionslagens regler om tioårig preskription. Detta mål handlar inte om en verksamhetsutövers ansvar för efterbehandling i förhållande till det allmänna, utan det rör sig i stället om en ekonomisk tvist mellan två enskilda. I en sådan situation saknas det skäl att genom en extensiv tillämpning av bestämmelsen låta även lagen om kallelse på okända borgenärer omfattas av densamma. En annan sak är att preklusion enligt lagen om kallelse på okända borgenärer generellt sett inte torde inträda för sådana fordringar som har uppstått så sent att de inte kan göras gällande inom preklusionsfristen (se Lehrberg, I aktiebolagens skymningsland, s. 39).

Svea hovrätt uttalade visserligen i ett beslut den 27 februari 2018, ärende nr ÖÄ 10867-17, att det av regleringen i 10 kap. 8 § miljöbalken följer att ett anspråk av samma slag inte hade prekluderats genom en kallelse på okända borgenärer. Uttalandet gjordes i ett ärende om entledigande av likvidator utan att skälen för det närmare utvecklades. Prejudikatvärdet av uttalandet är lågt. I andra vedertagna rättskällor saknas uttalanden som ger stöd åt uppfattningen att regresskrav enligt 10 kap. miljöbalken inte kan bli föremål för preklusion.

Mot bakgrund av det anförda finner domstolen att den i målet aktuella fordringen i och för sig har kunnat bli föremål för preklusion enligt lagen om kallelse på okända borgenärer.

Frågan om RFP Alfa känt till fordringen före anmälningstidens utgång

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2016 s. 981 prövat frågan om preklusion enligt lagen om kallelse på okända borgenärer. I Högsta domstolens dom anges bl.a. följande. Som framgår av lagtexten i 6 § ska det visas att gäldenären har känt till fordringen. Det krävs alltså att gäldenären har haft vetskap om att fordringen föreligger. Det är inte tillräckligt att gäldenären borde ha känt till fordringen. Det är inte heller tillräckligt att gäldenären har vetat om förekomsten av vissa faktiska förhållanden som i och för sig skulle kunna ge upphov till en fordran. Allmänna principer om bevisning ska tillämpas vid bedömningen av vilken kännedom

gäldenären har haft om fordringen. Av lagtexten följer att det är borgenären som har bevisbördan för att gäldenären har känt till fordringen.

En regressfordran enligt 10 kap. 6-7 §§ miljöbalken uppstår när någon av de solidariskt ansvariga har betalat för efterbehandling. Detta följer av hur lagtexten är formulerad. Av utredningen i målet framgår att betalning har skett tidigast i mars 2015. Först då har det alltså funnits en fordran och en borgenär i den mening som avses i 6 § lagen om kallelse på okända borgenärer. Vid den tidpunkten hade RFP Alfa gått i likvidation, vilket innebär att tidigare ställföreträdare inte längre var behöriga att företräda bolaget. Det var i stället likvidatorn. Med hänsyn härtill och det ovan refererade rättsfallet kan det i och för sig ifrågasättas vilken relevans tidigare företrädares kunskap angående bakomliggande förhållanden egentligen har vid bedömningen av bolagets kännedom om den i målet aktuella fordringen. Domstolen finner ändå skäl att pröva det som föreningen gjort gällande i den delen.

Föreningen har i sin argumentation hänfört sig till att RFP Alfa haft en ”latent miljöskuld” alltsedan rivnings- och utfyllnadsarbetena utfördes åren 2001-2002. Genom den av föreningen åberopade muntliga och skriftliga bevisningen är det utrett att marken på fastigheten XXX varit förorenad. Föroreningarna bör rimligen ha uppmärksamats i samband med att nämnda rivnings- och utfyllnadsarbeten utfördes. Det saknas närmare utredning om vem eller vilka som faktiskt utfört arbetena. Det saknas också utredning som ger stöd åt uppfattningen att information om markföroreningarna nått någon behörig ställföreträdare för RFP Alfa. Den enda f.d. ställföreträdare för bolaget som hörts i målet, PA, har med hänvisning till sin övergripande och strategiska roll i företaget förnekat kännedom om föroreningarna innan frågan aktualiserades i rättsprocessen. Även om det, med hänsyn till bl.a. den försäljningspromemoria från år 2013 som åberopats av föreningen, inte kan uteslutas att PA varit mer informerad än han velat medge i förhöret kan det inte anses bevisat att så varit fallet. Det är alltså inte visat att RFP Alfa, genom någon behörig ställföreträdare, känt till markföroreningarna och därmed inte heller den påstådda ”latent miljöskulden” innan bolaget gick i likvidation.

Vad gäller tiden efter det att RFP Alfa gått i likvidation har föreningen som skriftlig bevisning åberopat en reklamation den 19 februari 2015 och ett mejl den 14 juli 2015. Dessa handlingar har inte ställts till RFP Alfa utan till säljaren av fastigheten, Granen Exploateringsfastigheter Holding I AB. Det får i och för sig anses utrett att handlingarna nått PA. Vid tiden för mottagandet var han dock, som ovan anförts, inte längre behörig företrädare för RFP Alfa. Föreningen har inte åberopat någon bevisning som ger stöd åt uppfattningen att likvidatorn tagit del av handlingarna under anmälningsförfarandet. Inte heller har framkommit att likvidatorn på något annat sätt fått kännedom om föreningens fordran eller de omständigheter som denna grundar sig på före den 12 augusti 2015.

Sammantaget har föreningen inte förmått visa att RFP Alfa känt till dess fordran före anmälningstidens utgång.

Avslutning

Eftersom föreningen inte har anmält sin fordran inom anmälningstiden och inte heller har visat att RFP Alfa har känt till den före tidens utgång har den förlorat rätten att kräva ut fordringen enligt 6 § lagen om kallelse på okända borgenärer. Den fråga som prövas i mellandomen ska besvaras i enlighet härmed.

Mellandomen bör få överklagas särskilt och målet i övrigt vila till dess domen har vunnit laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 27 december 2018. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Björn Räftegård

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmännen Magnus Hjort och Björn Räftegård, tekniska rådet Ola Lindstrand samt särskilda ledamoten Carl-Johan Alfthan.